

JORDANIË

ZUSTER JOOP BRONSEMA

IN JORDANIË

„Wij gaan naar een heel erg afgelegen gedeelte van Jordanië toe, waar geen enkele Europeaan woont”. Dat is een zin uit een brief van zuster Joop Bronsema. Hij bevat welgeteld zestien woorden, maar wat een geheimzinnigheid schuilt daar niet in, wat een spanning roepen die paar woorden niet op. Het ziet er uit of ze naar een bar en gevaarlijk gebied trekt. Het lijkt wel of ze er met geweld wordt heen gebracht.

Dat is ook wel 'n beetje zo. Jordanië ligt aan de landkant van Israël, deels aan de overzijde van de Jordaan. In de geschiedenis van het oude Joodse volk wordt dan ook gesproken over het Overjordanse. Het tegenwoordige Jordanië heet dan ook wel Trans-Jordanië. En „trans” betekent hier „over”. Het is veel groter dan het gebied van de Israëliërs, het is ook veel woester en de bevolking is er zeer arm. De mensen zijn Arabieren, die veelal in kleine dorpen wonen. Zij worden geteisterd door ziekte en door honger, die zij niet weten te bestrijden omdat er geen dokters en te weinig voedingsmiddelen zijn. Sommigen bezitten een paar geiten, een ezel of een kameel en als je een kameel bezit behoor je al tot de rijken. Maar de meesten bezitten nauwelijks kleren of een deken om onder te slapen. De grond is maar in kleine streken vruchtbaar. Het regent er weinig en de zon is er heet. Als de regens uitblijven, en dat gebeurt nog al eens, dan verschroeien de akkers. Dan is het er niet om uit te houden van de hitte. Maar het kan er ook geducht koud zijn. Dan sterven de kleine kinderen van kommer.

En of het met al die ellende nog niet erg genoeg is, leven de Israëliërs en de Jordaniërs met elkaar op voet van oorlog. Ze komen niet anders bij elkaar op bezoek dan met de wapens in de vuist. De bewoners van beide landen komen dan ook niet over de grens. En dat in een land, waar Christus, de Zoon der Mensen, wandelde en zieken genas. Daar liggen steden en dorpen, die uit de bijbelse geschiedenis bekend zijn: Jeruzalem, Bethlehem, Nazareth en zo vele meer.

Het is geen wonder dat in die eerste regel van zuster Bronsema gedacht wordt aan bewakers, die haar als gevangene naar een heel erg afgelegen gedeelte van Jordanië brengen. Maar dat is gelukkig niet zo. Integendeel, ze is met open armen ontvangen, want ze is gekomen om te helpen. Maar waarom is ze er heen gegaan? Omdat ze toch ook weer „gevangen” was. Maar niet door soldaten, maar door de liefde van haar eigen hart.

Zuster Joop Bronsema is een Nederlandse verpleegster, maar ze is ook onderwijzeres. Ze kan les geven in naaien en breien, ze kan les geven in handenarbeid. Ze kan de mensen vertellen wat ze moeten doen om gezond te leven en hoe ze met de baby's moeten omspringen. Want deze arme Jordaniërs weten maar heel weinig. In kranten en tijdschriften is heel wat geschreven over de ellendige toestanden waarin de mensen in deze Jordaanse gebieden leven. Zuster Bronsema las die stukken en toen ging haar

JAN H. DE GROOT

waar eens Christus rondging en zieken genas

hart open van medelijden. Ik kan daar helpen, zei ze tegen zichzelf en ze zocht de weg erheen. Ze was ook niet de enige die er heen wilde. Er waren meer mensen. Engelsen en Duitsers en Amerikanen. Er was ook een vereniging opgericht, die „Redt de Kinderenfonds” werd genoemd en die hulptroepen bijeenbracht om overal in de wereld waar kinderen in ellende leefden redding te brengen. Maar dat kost geld. Regeringen van vele landen stuurden geld en goederen om de hulptroepen van de nodige middelen te voorzien. En zo kon zuster Joop Bronsema de weg van haar hart volgen en ze vertrok naar Jordanië. Daar werkt ze nu.

Het plaatsje waar ze terecht gekomen is heet Irbid. Daar trof ze nog twee zusters aan, twee Engelse zusters en een Engelse dokter. Men zei tegen haar: „Je krijgt heel moeilijk werk te doen”; en dat kwam precies zo uit.

Geen mens kan er zich een voorstelling van maken welk leed hier geleden wordt in Jordanië. Nooit, nooit had ik gedacht, vertelt zuster Bronsema, dat de toestanden zo zouden zijn. Ik zou alles willen geven wat ik heb, als ik maar één stralend kindergezichtje mocht zien onder al die kinderen. En één glans van blijdschap in de ogen van vele oude mensen.

Ik ben met nog enkele andere mensen, schrijft ze later, met een auto naar Bethlehem geweest. Niet langs de weg waar Jozef en Maria gegaan zijn (die ligt op Israëliësch gebied en daar mag ik niet komen van de Jordaanse regering). Onderweg kwamen we door een prachtig heuvellandschap, met in de verte de blauwe bergen van Moab. Tussen de heuvels waren vlakten en velden, waartussen ook de velden van Efrata lagen. Langs de weg waren heel veel grotten waar mensen in wonen.

En laten we nu eens zien hoe die mensen er leven. Zuster Bronsema vertelt verder: Als ik denk aan de droogte, aan al die mensen, die hier rond de

muren van Jeruzalem (een deel van Jeruzalem ligt op Jordaans grensgebied) zwerven en bij de poorten hun schamele waar trachten te verkopen. Zieken, blinden en kreupelen, die vragen om een aalmoes. En dan die arme, arme kindertjes, die bij honderdtallen door de vuile straten lopen en bedelen om een stukje brood. Zij hebben geen kleren en geen schoenen aan, slechts lompen. Zij zien er zo moe en zo verdrietig uit. En ze zwerven maar en slapen op de stenen vloeren in de grotten en holen. Wie bemoeit zich hiermee? Wie geeft die kindertjes één dag van vreugde?

Maar het werk is begonnen. Zuster Bronsema heeft een kliniek ingericht waar de mensen geholpen kunnen worden. Zij schrijft: Moeders en vaders komen met hun zieke kinderen op de arm naar ons toe; soms zijn ze erg ziek met hoge koorts, sommigen mankeren niets. Wij beginnen tegen 8 uur in de kliniek en zijn meestal niet eerder dan 3 uur 's middags klaar en wij werken aan één stuk, zonder pauze. Over de moeders, die met hun kindertjes naar mijn kliniek komen, kan ik boekdelen schrijven, speciaal over de onbeschrijflijke toestanden die er heersen. De leeftijd is van baby tot 6 jaar. Ik heb mijn handen vol met werk om de moeders bij te brengen dat de kinderen gewassen moeten worden en hoe de voeding moet zijn. Om u een inzicht te geven in de toestand van een of twee van mijn kindertjes, het volgende: een baby van 6 maanden, onbeschrijflijk vuil, met een vreselijke huidaandoening, was nog nooit gewassen. Ik zei tegen de moeder, dat het 't beste zou zijn om de baby elke dag te wassen als dit tenminste mogelijk is vanwege het watergebrek. Het verbaasde gezicht van deze moeder was een boekdeel waard. Deze zelfde moeder kwam drie dagen later weer bij mij en liet mij haar schoongewassen baby zien; nog nooit heb ik zo'n gelukkige moeder gezien als deze vrouw, want haar baby was nu zo mooi en de huiduitslag bijna genezen. Zij was zo dankbaar. Ik behandel vaak meer dan 50 kindertjes in één morgen. Bijna tegen alle moeders moet ik hetzelfde verhaal houden over de

Voor het ziekenhuis. Soms moeten de vrouwen uren wachten.

Naalcursus voor moeders in Sarih.

noodzaak van het wassen van hun kinderen. Ook met de voeding zijn er onbeschrijflijke toestanden. Baby's van 6 weken worden gevoed met olie en brood en nog zoveel ergere dingen. De toestanden zijn veel erger dan ik dacht en ik weet nu dat ik niet voor niets hier ben gekomen...

*

De Arabieren zijn mohammedanen. Zij bidden tot God (Allah) en hun profeet is Mohammed. Ook de bedoeïenen (zwerfende Arabieren, die in tentenkampen leven en met hun kudden van 't ene landsdeel naar het andere trekken) zijn mohammedanen. Daarover vertelt zuster Bronsema het volgende: Er is vandaag een ontzettende harde en stoffige wind, bijna niet om buiten te lopen. De lucht is zwaar bewolkt, weinig zon en koud. Deze week is het trouwens heel erg koud geweest, zodat ik mijn dikke winterkleden aan moest trekken en 's nachts een kruik nam. Het wordt bij de dag droger en droger; er komt maar geen regen. Het schijnt hier in drie jaar bijna niet geregend te hebben en dat leidt tot een noodtoestand. Het water is slechts drie uur per dag aangesloten in Irbid. Wij, hier even buiten de stad, hebben meer water. We hebben een hele diepe regenput bij het huis, die hebben we helemaal vol laten lopen deze week. Voor de landbouw is het heel erg. Veel mensen zijn zonder inkomen door de droogte; de landbouw brengt niets meer op. De schapen grazen tussen de stenen; er is bijna geen groen meer in verschillende delen van het land. Al het vee, dat rondloopt is broedmager: ezels, bokken, schapen en kamelen. Alle mensen bidden tot God om water en ook tot Mohammed. Plotseling ziet men tegen de heuvels een grote kudde schapen en zwarte bokken met hun herders of herderinnen en waakhonden. Dan komt er een eenzaam ezeltje op onze weg, even later een ezel die veel te zwaar beladen is. Zij behoren bij de bedoeïenen, die in oude tenten wonen en een kameelfokkerij bezitten. Kamelen hebben nu hun jongen, snoezige kleintjes.

Het is heel moeilijk werk, had men haar gezegd, toen zuster Bronsema op de plaats van haar bestemming kwam. En daar is geen woord te veel bij geweest. Het is soms zo inspannend, dat zuster Bronsema nu en dan eens moet uitblazen wil ze er niet bij neervallen. Maar er is licht in deze donkere

wereld gekomen. Een beetje licht in de duisternis. Want er is vooruitgang: In mijn kliniekwerk zie ik een klein beetje vooruitgang met al mijn lessen aan de moeders. Ik heb nu tien moeders die van het begin af met hun baby naar mij toe zijn gekomen en ik heb hun de beste manier geleerd voor de verzorging van de baby. Dagelijks wassen (als er water is) niet meer dan zesmaal per dag voeden (de meesten doen het twintigmaal per dag) laten slapen, niet te warm kleden, op tijd verschonen (meestal wordt het niet meer dan tweemaal per dag gedaan), niets anders te eten of te drinken geven de eerste drie maanden dan moedermelk.

Deze tien moeders hebben mijn adviezen opgevolgd en tot nu toe heeft niet één van de baby's diarree gehad, noch huiduitslag. Ze hoesten niet, spugen niet en slapen 's nachts door. En dat terwijl alle andere baby's hier van de eerste week van hun geboorte af de bovengenoemde kwalen hebben. Ik hoop dat er meer komen. Maar al heel veel baby's zijn gestorven in de tijd dat ik hier ben, door onwetendheid van de moeder en door bijgeloof, waarvan ik ze moeilijk af kan brengen. Sommige van „mijn“ kinderen zien er al beter uit, door vitaminebehandeling van de dokter, door regelmatige rust, regelmatig wassen en door het driemaal per week een goede maaltijd eten in de centrale keuken, die wij geopend hebben in de dorpen.

De eerste moeders hebben de uitzet klaar voor hun baby's — gemaakt in de naaiklassen. De baby's zien er leuk uit, allemaal jurken tot aan de grond en met lange mouwen. Maar toch staat het aardig. Mijn eigenlijke bedoeling in de toekomst met de naaiklassen is, om er een centrum van te maken. Daarvoor wil ik jonge meisjes opleiden om alles te kunnen naaien, zodat het een beroep voor ze wordt en mensen uit het dorp hier eventueel hun kleren kunnen laten maken. En dit eveneens voor het breiwerk.

Het is nu wel duidelijk hoe veel er in dit deel van de wereld nog gedaan moet worden om de mensen een beetje geluk te brengen. Het is echter heerlijk dat er mensen als zuster Joop Bronsema gevonden worden om op zulk een zware post te staan en hulp te brengen waar de ellende zo groot is. En we brengen dankbare hulde aan allen die daar op de bres staan in een moedige strijd tegen de nood, tegen de ellende, tegen de onwetendheid onder de arme mensen van Jordanië. Ook aan de dappere zuster Bronsema.